

L p b

Platform voor
wijkgericht werken

Actief Burgerschap Idealisme of cynisme?; Burgerschap en culturen; Actief burgerschap bij Jongeren; **Praktijk** Racing for Maastricht; Deventer: Werken aan veiligheid in eigen buurt; Enschede: Buurtexpo 't Pathmos; Amersfoort: Geen stedenband maar stratenband; Amersfoort: Sleutel ligt bij buurtbewoners zelf; **Column** Burgerschap wast witter dan wit!

Actief Burgerschap. Is het een 'hoera-begrip', dat makkelijk in de mond ligt maar niets nieuws brengt? Of helpt hernieuwde aandacht voor het thema ons verder? In de praktijk gaan actieve burgers ondertussen gewoon door.

Actief burgerschap: Idealisme of cynisme?

Sinds 1 augustus is Evelien Tonkens benoemd als Bijzonder Hoogleraar Actief Burgerschap aan de Universiteit van Amsterdam. Wat dragen mensen bij aan de samenleving? En hoe kunnen we zorgen dat zij iets bijdragen? Een kort gesprek.

Je hoort de laatste tijd veel over actief burgerschap. Hoe komt dat zo?

Actief burgerschap is héél erg in de mode. Ik merk dat bijna iedereen het iets moois vindt. Van hoog tot laag, van links tot rechts. Het zegt blijkbaar iets over de tijd waarin wij leven. Het is waarschijnlijk een antwoord op vier problemen. Gebrek aan sociale samenhang. Consumentisme. Sociale uitsluiting. En de kloof tussen burgers en politiek. Wij ervaren die vier zaken als probleem en denken dat actief burgerschap daarvoor een oplossing kan bieden.

Een andere verklaring kan zijn dat er een aantal decennia is geweest waarin de nadruk heeft gelegen op rechten van burgers. Dat heeft geresulteerd in rechten, maar ook in bezorgdheid over wat mensen daarmee doen; het leidt tot zelfbewustzijn en rechtvaardigheid, maar soms ook tot consumentisme. Mensen stellen zich passief op. Het gaat niet alleen om het voldoen aan plichten.

Moeten wij actievere burgers worden?

Dat geldt niet voor iedereen, maar daar ligt wel een probleem. Oók omdat wij dat niet weten te organiseren. Het moet zowel van burgers komen als van instellingen die mensen uitnodigen en ondersteunen om mee te doen. Er zijn allerlei initiatieven en manieren waarop mensen meepraten. Veel daarvan gaat goed, maar je hoort telkens twee verhalen: de vrolijke reclame dat mensen weer meer zijn

Evelien Tonkens

gaan doen, maar ook de cynische variant: 'Ze komen alleen maar zeuren'. 'Het zijn altijd weer dezelfde die komen opdraven'. Of uit de mond van burgers: 'Er gebeurt toch niets met wat wij zeggen'.

Het lijkt mij interessant om te kijken hoe je dat idealisme en dat cynisme bij elkaar kunt brengen. Hoe hangen die twee samen? Hoe breng je ze dicht bij elkaar zonder de realiteit uit het oog te verliezen. Actief burgerschap is niet de oplossing voor alle kwalen.

U gaat onder andere onderzoek doen naar de competenties die nodig zijn voor actief burgerschap...

Ja, wat moet je kunnen om deel te nemen aan de maatschappij? Wat verwachten we van actieve burgers? Hoe ga je als burger om met het feit dat we in een multiculturele samenleving leven? Wat vereist dat aan vaardigheden? Hoe kan je die aanleren?

Het gaat over levenskunst. Hoe leef je op een goede manier in een wereld die bol staat van consumentisme? Kijk naar de groeiende schuldhulpverlening. Mensen kunnen de verleiding tot kopen niet weerstaan, er wordt ze zo veel aangeboden. Welke competenties heb je nodig?

Zo'n lijstje lijkt mij vrij snel gemaakt...

Dat denk ik eigenlijk ook, al is het dan nog niet wetenschappelijk onderbouwd. De meest belangrijke vraag is wat mij betreft: Hoe organiseer je dat mensen meepraten op een zodanige manier dat die competenties ook tot z'n recht komen? Wat veronderstel je dat mensen kunnen als je een wijkplatform organiseert? En welk gedrag wil je stimuleren? Je moet voorkomen dat je mensen uitnodigt tot consumptisme; dat ze een plan alleen maar goedkeuren of wegstemen. Dat lijkt me interessant onderzoek, meer dan de vraag naar wat nu eigenlijk actief burgerschap is.

Ik ken een voorbeeld van een woningbouwproject waarbij eindeloze inspraakrondes zijn geweest en allerlei procedures doorlopen, en opeens blijkt de woningplattegrond niet te voldoen aan de islamitische gebruiken, waarbij vrouwen niet door de woonkamer naar de keuken mogen, ze moeten onzichtbaar kunnen blijven voor bezoek. Zo'n plan gaat dan uiteindelijk niet door omdat in een heel laat stadium iemand opstaat. Hoe organiseer je dat mensen er op tijd bij zijn; dat zij voldoende zijn toegerust om mee te praten? En een tweede vraag: Welke wensen vindt je eigenlijk legitiem? Wil je zulk isolement van vrouwen ondersteunen?

Hoe kijkt u in dit kader naar allerlei inspanningen in het kader van wijkgericht werken? De bewonersplatforms, overlegstructuren, wijkbudgetten etc?

Ik heb het idee dat er veel belangstelling voor is. Er wordt van alles geprobeerd, maar ik vraag me af of het goed doordacht is. Veel initiatieven worden gestimuleerd door subsidi-

diepotjes zoals Onze Buurt aan Zet. Als er ergens geld beschikbaar is zie je een potpourri aan initiatieven ontstaan. Er is vaak geen tijd om er goed over na te denken want dan is de inschrijftermijn al weer verstreken. Maar waarom doe je eigenlijk iets? Wat verwacht je er van? En vaak blijft onduidelijk wat het nu heeft opgeleverd, want men rent alweer door naar het volgende potje."

Eerder ben ik bezig geweest met een onderzoek naar wijkbudgetten. Een van de vragen was: waarom willen gemeenten juist die vorm van betrokkenheid organiseren? Ik heb dat de puberteit van de democratie genoemd. Het antwoord was namelijk vooral dat bestuurders mensen willen opvoeden.

Net zoals pubers kleedgeld krijgen omdat ze dan niet meer over nieuwe schoenen zeuren. Hier heb je geld, kijk maar wat je er mee doet, je zult zien hoe duur alles is. Het is een oefening in democratische competenties.

De motieven om zoiets als wijkbudgetten in te voeren zijn vaak tegenstrijdig. Dat kan zijn 1. om macht te delen, gemeenten moeten het niet alleen bepalen. 2. omdat het goed is voor de ontwikkeling van burgers. Of 3. omdat het is goed voor het draagvlak, dus voor het beleid.

Bij ieder motief hoort een andere verwachting van wat meepraten zou moeten zijn. Dat geldt eigenlijk voor allerlei vormen van interactief beleid. Speciaal bij het wijkbudget bleek het motief vaak te zijn: 'Zo leren ze wat het is'.

Het is goed om je bewust te zijn van de motieven. Het creëren van draagvlak kan heel legitiem zijn, bijvoorbeeld voor de ontwikkeling van een wijk. Maar het is anders dan echt invloed willen geven.

Doet u zelf iets als actief burger?

Ik zit vrijwillig in een aantal besturen en redacties, maar dat is allemaal in het kader van mijn werk. Op andere terreinen doe ik geloof ik niets. Wel fiets ik dagelijks langs een verpleeghuis waar ik bij mooi weer mensen buiten zie zitten op een deprimerend buitenplaatsje. Al langer heb ik de fantasie dat ik die tuin eens flink onder handen neem. Maar het is nog altijd fantasie.

Meer informatie: e-mail: e.h.tonkens@uva.nl

Prijs voor het wijkinitiatief

Tijdens de locatiedagen wordt ook de HEVO Prijs voor het wijkinitiatief 2005 uitgereikt. Deze prijs wordt jaarlijks uitgereikt aan een organisatie of instelling die zich op een onderscheidende manier inzet voor behoud of verbetering van de wijk samenleving. Met deze prijs wil Hevo haar betrokkenheid uitdragen bij al die projecten in wijken en buurten, waarin men met gebruik van sociale en fysieke krachten streeft naar een 'kloppend hart'. De Prijs voor het Wijkinitiatief, bestaat uit een geldbedrag van €10.000,-.

Aanmelding is nog mogelijk tot 24 oktober.

Kijk voor meer informatie op www.hevo.nl

Johan van Schaik is wat je noemt een actieve burger. Als vader van een 'lastige jongere' blies hij jongerenvereniging 't Pleintje nieuw leven in. Een van de activiteiten van de club is autoracen. Met 'Racing for Maastricht' zoals het project heet, rijden de jongeren sinds kort niet alleen voor garages en fabrikanten van autobanden, maar ook voor de gemeente.

In 2002 liepen de problemen in de wijk Daalhof uit de hand. Een grote groep jongeren veroorzaakte behoorlijk overlast. De politie greep in en voerde met het project Bromsnor een zero-tolerance-beleid. "Dat liep de spuigaten uit", aldus Johan van Schaik, vader van een van de jongens. "De jongens kregen boete op boete. Hier thuis liep dat op tot zo'n 1000 euro, en ondertussen escaleerden de problemen met de buurt en de politie. 'Dit moet stoppen', heb ik toen tegen de burgemeester gezegd."

Politie, welzijnsinstelling, gemeente en het buurtplatform hebben in die tijd flink tijd en geld geïnvesteerd om de situatie te verbeteren. Johan inclusief.

In de buurt leidde het jongerencentrum, ooit opgericht door Johan's vader, een sluimerend bestaan. Naar de smaak van de jongeren was het 'altijd dicht'. Johan, in zijn jonge jaren ook geen lieverdje, begreep dat jongeren daar wel iets mee wilden.

Inmiddels is hij een van de drijvende krachten achter jongerenvereniging 't Pleintje. Een groep van zo'n 100 jongeren in de leeftijd van 16 tot 23 jaar komt er regelmatig voor allerlei activiteiten. "Op een gegeven moment hadden we een zeepkist en iemand riep 'kunnen we daar geen motortje in bouwen'." Dat was niet tegen dovemansoren. Johan van Schaik, met een verleden in de autosport, wist het initiatief uit te bouwen tot een professioneel racingteam. Een oud Golfje was niks dus zocht hij met z'n jongens sponsors en een subsidie uit een Europees fonds voor jongeren. Met €10.000,- kochten ze onder andere een auto. De jongens legden zelf wat bij voor een racebus. Ze beschreven het project in een brochure en vroegen bedrijven om zaken als banden en ruimte om te sleutelen. In een Porschegarage kregen de jongens de gelegenheid de auto op te knappen tot die er weer als nieuw uitzag. Alles onder de bezielende leiding van Johan van Schaik.

Racing for Maastricht bestaat uit zo'n 20 tot 25 jongeren en rijdt 6 keer per jaar. Het racen wordt gesponsord door verschillende bedrijven en instanties en door de gemeente Maastricht.

"De groep jongens is veranderd, het is een leuke groep geworden. Ze hebben veel gedaan in de buurt. Het gebouw opgeknapt maar ook geholpen in een zorginstelling. We hebben als jongerenvereniging de doelstelling om jongeren een kans te geven. Het zijn geen nietsnutten, ze kunnen

heel goed prestaties leveren. Door Racing for Maastricht worden ze gezien en vinden ze ook een baan. Bijvoorbeeld bij garagebedrijven waar ze stagelopen, maar er werkt er ook een bij een zorginstelling. Ik wil jongeren in een ander daglicht stellen."

Bijna 24 uur per dag

Loen Schroeders, stadsdeelmanager bij gemeente Maastricht, is betrokken bij het initiatief in Daalhof. "Johan is een heel eigenzinnig iemand die er bijna 24 uur per dag mee bezig is. Dat doe je als beroepskracht niet. Je ziet dus ook wat gekissebis ontstaan tussen Johan en de jongerenwerker. Die heeft er voor gestudeerd, weet over het stimuleren van zelfredzaamheid, die wil ook andere vrijwilligers activeren. Maar Johan krijgt het rond. Die kan zich er op storten zonder zich verder te bekommeren om doelstellingen, het afleggen van verantwoording etc. Eigenlijk kan hij het heel eenvoudig oppakken. Hij heeft een paar duizend euro bij elkaar gehaald. Als beroepskracht moet je dan tot in de puntjes regelen op welke rekening dat moet, wie aansprakelijk is, waar het aan uitgegeven mag worden. Iemand als Johan doet het gewoon, en het gaat goed zolang het goed gaat. Zulke kansen laten liggen is zonde. Dus zeg ik: ga vooral aan de slag, we zien wel waar we uitkomen. Dat is ook mijn taak: ruimte scheppen. Vervolgens vertel ik op allerlei plekken hoe belangrijk het project is. Ik draag het uit en ik faciliteer."

Een initiatief als Racing for Maastricht moet op een gegeven moment zelfstandig draaien. We hebben het als gemeente een beetje gestimuleerd via het buurtbudget, maar wat ik heb gedaan is vooral het onder de aandacht brengen van het College. Die moeten het belangrijk vinden. Dat is gelukt, zij steunen het en dat helpt ook sponsors weer over de streep. Bij mijn laatste bezoek aan een criterium, samen met de burgemeester, prijkte er een sticker op de wagen met 'Mensen maken Maastricht'. Dat kostte ons €4000,- maar is de moeite waard."

Meer informatie: www.racingformaastricht.nl of Loen Schroeders, e-mail: loen.schroeders@maastricht.nl

Werken aan veiligheid in eigen buurt

PRAKTIJK

In Deventer doen bewoners al enkele jaren mee aan Buurt Veilig. Tweemaandelijks bepalen zij waar politie en toezichthouders een deel van hun capaciteit op inzetten. Tijdens dit overleg gaat het niet alleen over nieuwe wensen, maar leggen politie en toezichthouders ook verantwoording af over eerdere afspraken.

De oorsprong van het project in deze vorm gaat terug naar 2000. De wijkaanpak en de politie van het team Deventer Binnenstad ('wijk 1') ontwikkelden het idee om een beperkt aantal uren van politiefunctionarissen beschikbaar te stellen aan bewoners; de zogenaamde 'strippenkaart'. De politie presenteerde het idee op bewonersavonden in de wijk De Hoven en de Binnenstad ('wijk 1') en kon direct op veel bijval van de wijkbewoners rekenen. Bewonersvertegenwoordigers uit beide buurten traden als klantengroep halfjaarlijks in overleg met de politie om de prioriteiten van bewoners te bepalen. Vanaf 2003 kreeg dit initiatief een stevige impuls met Onze Buurt Aan Zet.

In twee wijken ('wijk 1' en 'wijk 3') gaven bewoners aan ontevreden te zijn over de bereikbaarheid en zichtbaarheid van de politie. De politie moest onder andere een gezicht krijgen in de wijk en de onderlinge contacten moesten worden verbeterd. Dit leidde tot het doorontwikkelen van de klantengroep uit wijk 1 om de objectieve en subjectieve veiligheid verder te verbeteren. In wijk 3 is in 2003 met Buurt Veilig gestart, in 'wijk 1' een jaar later.

De doelen van het project zijn:

- betere samenwerking tussen bewoners, politie en toezichthouders
- het verbeteren van de bereikbaarheid en zichtbaarheid van de politie
- bewoners meer betrekken bij de eigen veiligheid in de wijk
- bewoners rechtstreekse invloed geven op de inzet van de politie en toezichthouders
- de inzet van de politie en toezichthouders inzichtelijk maken voor bewoners

Gerrit Breider: "Ik heb altijd een sterke behoefte gevoeld aan direct contact met bewoners. Dat bewoners ook invloed hebben op de politie-inzet en de politiefunctionarissen dicht op de huid zitten. De politie moet van nature bereid zijn zich te verantwoorden naar zijn omgeving. Op grond van mijn ervaring met Operatie Peilstok heb ik bij Buurt Veilig ondermeer voorgesteld tweemaandelijks bij elkaar te komen; dat is een doelmatige en effectieve frequentie. Vaak zijn problemen na een tijdje opgelost of verminderd en vraagt de actualiteit weer om een andere inzet".

Gerrit Breider (beleidsmedewerker kwaliteitszorg, voormalig teamchef) van de politie regio IJsselland heeft aan de wieg gestaan van Buurt Veilig. In de Deventer wijk Keizerslanden heeft hij het eenmalige project 'operatie peilstok' ontwikkeld. Met Operatie Peilstok, die aansluit bij een reguliere wensronde van de Deventer Wijkaanpak, konden bewoners ook wensen met betrekking tot handhaving door politie kenbaar maken.

Min of meer gelijktijdig met het project Buurt Veilig, nam het gemeentebestuur van Deventer het initiatief om de inzet van de juist opgerichte afdeling Stadtoezicht voor 50% te laten bepalen door bewoners en instellingen. De afdeling Stadtoezicht bestaat voor een groot deel uit voormalige stadswachten (Melkert- en ID-banen). Via een opleidingstraject krijgen de toezichthouders gefaseerd een bijzondere opsporings-bevoegdheid (BOA) zodat zij ook kunnen verbaliseren. Dat kon voorheen niet.

De afdeling Stadtoezicht gaat ook tweemaal per jaar alle wijken in om de stad te laten bepalen welke toezichttaken prioriteit hebben. Op voorstel van de bewoners in 'wijk 1' en 'wijk 3' heeft de afdeling Stadtoezicht aansluiting gezocht bij Buurt Veilig. De afdeling Stadtoezicht heeft een coördinator aangesteld die structureel deelneemt aan Buurt Veilig, te weten Jan Planque.

Jan Planque (coördinator toezichthouders): "Ik vind het Buurt Veilig een onmisbare schakel in de keten voor een leefbare wijk. Er is sprake van een goede samenwerking tussen bewoners en stadtoezicht en politie, bewoners hebben directe invloed op onze inzet en alle betrokkenen weten wat er leeft in de wijk".

Biketeam

Met de start van Buurt Veilig is ook een zogenaamd 'bike-team' ingesteld. Een team van politiefunctionarissen surveilleert in beide wijken op een mountainbike en richt de inzet

onder meer op de prioriteiten van bewoners. Daarmee is voor alle bewoners het project Buurt Veilig ook daadwerkelijk zichtbaar. Als bewoners een agent op een fiets zien, weten zij ook dat er gewerkt wordt aan hun probleem. Bovendien blijkt het 'biketeam' ook zeer effectief te opereren, ze zijn vaak sneller ter plekke dan de collega's met auto. Het 'biketeam' wordt ook minder snel opgemerkt wat het aantal 'heterdaadjes' vergroot. Het politieteam Deventer Centrum was het eerste team in de regio met een dergelijk biketeam. Inmiddels is het ook op andere plekken ingevoerd.

Signalen en resultaten

Via de website www.buurtveilig.nl en een nieuwsbrief krijgen alle bewoners teruggekoppeld waar zich de inzet van politie en toezichthouders de komende periode op richt. Ook worden bewoners op de hoogte gehouden van behaalde resultaten. Verder beschikken de bewoners over een eigen bewonerskrant (via wijkaanpak) waar regelmatig aandacht is voor Buurt Veilig.

Alle bewoners kunnen via een e-mailadres en via signaleringskaarten (nieuwe) klachten aandragen. Op basis van een

inventarisatie van deze klachten wordt de inzet bepaald in Buurt Veilig. Incidentele klachten worden apart opgepakt.

Inmiddels is Buurt Veilig opgenomen in een Europees Handboek voor de politie als goed voorbeeld van samenwerking en van participatie van burgers bij de politiezorg.

Financiering project

Het project Buurt Veilig en het 'biketeam' is gefinancierd met het landelijke project Onze Buurt Aan Zet (GSB-project van 2001 t/m 2004). Analooq aan de spelregels van de Deventer Wijkaanpak kregen bewoners de beschikking over het OBAZ-budget van ongeveer €1.500.000 om daarmee de eigen prioriteiten en wensen ook te financieren. De politie en de gemeente Deventer (toezichthouders) hebben het project per 2005 geadopteerd en het project geïmplementeerd in de eigen organisatie. Daarmee is ook voldaan aan een belangrijke voorwaarde van de bewoners: "Wij stellen alleen geld beschikbaar als de politie en gemeente het project ook structureel maken".

Voor meer informatie: Edwin Broekman, gemeente Deventer, e-mail: e.broekman@deventer.nl

Buurtexpo 't Pathmos

PRAKTIJK

In het buurtje Pathmos in Enschede runt het echtpaar Betsy en Willem van Voortst (BenW noemen ze zichzelf) de buurtexpositie Pathmos. Aanleiding is de renovatie van de buurt. "Wij wilden de saamhorigheid in de wijk terugbrengen", aldus Willem.

Er is veel beweging in Pathmos. Bewoners wonen tijdelijk in een wisselwoning of verdwijnen uit de wijk omdat hun woning gesloopt wordt. Ook koop- en duurdere huurwoningen trekken andere bewoners.

Betsy en Willem maken deel uit van het buurtpanel "De Dikke Steen". De sociale structuur in Pathmos was voor de renovatie nauwelijks ontwikkeld. Daarom is naast de fysieke herstructurering ook de sociale kant volop aangepakt. Enerzijds via sociale activering, gericht op toeleiding naar de arbeidsmarkt. Anderzijds door te investeren in het buurtvermogen van Pathmos. Een welzijnsontwikkelaar (een opbouwwerker nieuwe stijl zeg maar) is op 1 januari 2002 begonnen te werken aan het buurtvermogen. Hij wordt door de corporatie samen met de gemeente betaald. Hij slaagde erin in korte tijd zes buurtpanels en een jongerenpanel van de grond te krijgen. Deze buurtpanels richten zich enerzijds op het organiseren van activiteiten, anderzijds op het actief meepraten over de herstructurering.

In de buurtexpo is veel te zien en te lezen. Van de renovatie van de buurt van 25 jaar eerder had Willem, die al 58 jaar in Pathmos woont, veel spullen bewaard. Daar verzamelde hij samen met Betsy van alles bij: (oude) foto's, krantenknipsels, boeken, tekeningen, oude huurcontracten, plattegronden en verhalen en anekdotes over hun geliefde buurtje.

Betsy en Willem hebben wel even moeten lobbyen om hun wens te kunnen vervullen. "Maar", zegt Willem, "het was zo voor elkaar." Woningcorporatie 'De Woonplaats' stelde een voormalig winkelpand om niet ter beschikking. Het echtpaar scharrelde zelf het interieur bij elkaar, onder andere bij het gemeentelijke depot. Ze ritselden geld bij stadsdeelmanager Frank Bouwmeester voor de verdere inrichting, de koffie, de thee, de kopieën, de koelkast en zo meer.

De buurtexpositie is een succes. Er is veel aanloop, jong en oud. De meeste mensen komen na een eerste bezoek geregeld terug. Er is ook zo veel te zien. Maar men komt ook voor de gezelligheid, om een praatje met elkaar te maken. Hoewel al het gegraaf in archieven en het runnen van de expositie veel werk is, is Willem razend enthousiast: "Het is heerlijk om te doen."

"Willem en Betsy zijn goud waard", aldus Stadsdeelmanager Frank Bouwmeester. "De buurtexpositie is het beeld van wat bewoners in Pathmos vrijwel geheel op eigen kracht weten te realiseren. En de historie in Pathmos blijft levend. Door de aanloop van mensen die unieke foto's of oude huurcontracten komen brengen vernieuwt de expositie zich regelmatig."

Drie middagen per week is de expositie open. Daarnaast is de expositie een gewilde uitvalbasis voor werkbezoeken van (inter)nationale collega's in het werkveld van wijkgericht werken, van burgemeesters en wethouders, van woningcorporaties en andere belangstellenden. Willem heeft naast de buurtexpositie ook een wijkwandeling uitgezet, met een prachtige gedrukte routebeschrijving (in twee) talen en functioneert zelf als gids (uitsluitend op afspraak). Buurtexpositie Pathmos, Pathmosstraat 4 in Enschede. www.pathmosplein.nl (>geschiedenis).

Gabriel van den Brink is cultuursocioloog en lector gemeenschappelijke veiligheidskunde aan de Politieacademie in Apeldoorn. Binnenkort verschijnt het boek dat hij samen met anderen schreef over de lotgevallen van migranten in Rotterdam: *Kans of conflict? Over culturele contrasten in Rotterdam*.

Voor hun onderzoek bezochten de auteurs mensen uit 7 verschillende etnische groepen, waaronder autochtone Nederlanders. Zij bekeken wat iemand overkomt die, met medenemen van zijn eigen cultureel erfgoed, uit een vreemd land hier komt. Hoe gaat dat in het dagelijks leven? Op welke punten vindt men aansluiting, en op welke punten houden Nederlanders de deur dicht?

De conclusies van het onderzoek luiden kortweg:

In de verschillende domeinen van leven nemen de contrasten tussen culturen niet af, zoals men lang heeft gedacht of gehoopt, maar eerder toe. De versterking van de culturele contrasten kan de leefbaarheid en de sociale veiligheid in grote steden aantasten. Om conflicten te voorkomen moet burgerschap worden versterkt. Burgerschap als het vermogen en de bereidheid om zich op een of meer gebieden van het maatschappelijk leven in te zetten voor de publieke zaak.

Bij de ontwikkeling van dat burgerschap moet rekening worden gehouden met de sterke en zwakke kanten van verschillende etnische groepen.

Gabriel van den Brink: "Mensen laten zich meer voorstaan op verschillen. Dat geeft aanleiding tot onbegrip en tot botsingen. Op z'n minst begrijpen mensen elkaar niet spontaan. Is dat een probleem? In grote steden is het langs elkaar heen leven vaak ook een manier om met elkaar om te gaan. Het interessante is dat burgerschap een dubbele kunst is. Mensen moeten elkaar in hun waarde laten, maar aan de andere kant kunnen we het alleen met elkaar uithouden als we afspraken maken. En dat is in Nederland behoorlijk sterk ontwikkeld. Er is een sterke consensus over het kader waarbinnen verschillen kunnen bestaan. Dat heeft te maken met gelijkheid, met zelfredzaamheid, aanspreekbaarheid en met de democratische rechtsstaat. Daar zijn we met z'n allen aan gehecht. Er zijn dus verschillen, maar er is ook een zeker kader. Burgerschap veronderstelt alle twee. Niet op een hoog, abstract niveau, maar op een vrij alle-daags niveau. Daar doen zich conflicten voor die op wijkniveau moeten worden opgelost."

Om conflicten te voorkomen moet burgerschap versterkt worden. Maar hoe doe je dat? Daarvoor moeten we eerst differentiëren naar etnische groep, stelt Van den Brink. "Veel migranten zien hun cultuur als bron van identiteit die zij in het openbaar erkend willen zien. In het onderzoek worden 3 subgroepen onderscheiden. De groep Kaapverdianen, Surinamers en Antillianen; die qua opvoeding en gezinsleven veel overeenkomsten vertonen. Marokkanen en Turken, die een verwantschap met elkaar hebben door de islam.

Chinezen en Hindoestanen, die hun Aziatische achtergrond delen en zich laten kenmerken als ambitieuze, harde werkers." Ondanks alle verschillen die er binnen deze groepen zijn is het een bruikbaar onderscheid voor het maken van beleid.

Vervolgens hebben de onderzoekers de sterke en zwakke kanten van deze groepen in kaart gebracht. Niet in morele zin, aldus Van den Brink, maar in termen van overleven. "Wat helpt je, en wat brengt je in moeilijkheden? Al die punten hebben wij beschreven in het onderzoek. Bijvoorbeeld mensen uit Suriname en Kaapverdië, die hebben een enorme sociale intelligentie. Met name de vrouwen zijn van huis uit gewend problemen snel op te lossen. Zij spreken goed Nederlands, weten instanties te vinden, dat is een sterk punt. Je zou dat als gemeente enorm moeten waarderen. Er aandacht aan geven, en als het nodig is een aanvullende subsidie. Maar het wordt absoluut niet voldoende gezien."

Iets soortgelijks geldt voor Marokkaanse jongens. "Die willen niet deugen, dat is het beeld. Maar een positieve kant, namelijk dat zij heel respectvol zijn naar hun ouders, blijft onderbelicht. Of Chinezen, dat zijn harde werkers. Ze maken veel uren om hoger op te komen. Hun kinderen doen op school erg hun best. Worden door hun ouders ook onder druk gezet om te presteren. Dat heeft voordelen, daar prijzen we ze voor, maar ook nadelen. In hun gezinsleven wordt nooit over gevoelens gesproken. Affectie, interactie, het komt niet aan de orde.

En Hindoes en Chinezen doen bijvoorbeeld weinig aan vrijwilligerswerk. Zij zijn gericht op de eigen familie, of hoogstens op de Chinese gemeenschap, maar ze trekken niet naar buiten. Ook niet bij problemen. Dat is een zorgelijk punt, daar zou je eens extra moeite voor moeten doen. Stel iemand aan die gaat praten en die openingen probeert te vinden zodat er meer uitwisseling ontstaat. Je mag niet laten gebeuren dat een groep zich terugtrekt."

Overheden moeten op sterke punten ruimte scheppen en in zwakke punten investeren. Maar belangrijker nog is dat er

een beeld is van waar het naar toe moet. “We beseffen niet voldoende wat het doel is van allerlei initiatieven. Het bevorderen van contact is absoluut geen doel op zich. Daar zit de theorie achter ‘als je maar contacten bevordert komt het vanzelf wel goed’. En dat is dus niet zo. Je moet veel duidelijker weten waar je heen wilt, zodat je beter kunt beslissen wanneer het aangaan of bevorderen van contact nuttig is en wanneer niet.

Dat is een groot probleem bij mensen die concreet werk doen. Ook een wijkcoördinator moet zich daarover denkbeelden vormen. Als je dat helder hebt en ook kunt vertalen in termen van burgerschap en activiteit kun je de tactiek wel verzinnen. Burgerschap is geen hobby maar bittere noodzaak. Anders krijg je te veel conflict of terugtrekgedrag.”

En dat grote verhaal...? “In Nederland hebben wij de kunst van het vergaderen ver ontwikkeld. Daar wordt wel cynisch over gedaan, maar het is een kunst. De heftigheid van meningsverschillen omzetten in praten. Dat is een cultuur. Het lost niet alles op, maar op zich zelf is de kunst van het vergaderen een belangrijk hulpmiddel om burgerschap vorm te geven. Leren dat je naar elkaar moet luisteren. Ik vind dat mensen die van elders komen moeten leren wat hier gewoon is geworden. Als je niet kunt vergaderen kan je niet meedoen. Uit je woorden komen, gewoon in een buurtvergadering. De kunst is gelegen in het feit dat je leert dealen met mensen die anders denken. Die kunst moet geleerd worden. Maar ook de kunst van het handhaven. En de kunst van het opvoeden.”

Van den Brink deed eerder in opdracht van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) onderzoek naar de houding van burgers tegenover bestuur en politiek. Deze studie werd eind 2002 onder de titel *Mondiger of moeijliker? Een studie naar de politieke habitus van burgers* gepubliceerd. In 2004 publiceerde hij *Schets van een beschavings-offensief. Over normen, normaliteit en normalisatie in Nederland*.

Foto's: Stichting Wijkalliantie, zie www.wijkalliantie.nl

Tweedaagse in Alkmaar

Op 17 en 18 november is het LPB twee dagen te gast in Alkmaar. Stond vorig jaar de wijkambtenaar centraal, dit jaar gaan we terug naar de wijken, de bewoners en hoe we met geïnspireerd samenwerken meer kunnen bereiken.

Er zijn diverse inleidingen, waaronder een verhaal van R. Engbersen over ‘De 7 uitdagingen van bewonersparticipatie’, en een lezing door Jos van der Lans, lid van de eerste kamer voor Groen Links en freelance publicist: ‘Bemoeien werkt’.

Daarnaast gaan we zelf aan de slag in een aantal workshops. We maken onder andere kennis met een paar Alkmaarse werkmethodes, zoals wijkgebonden onderhoudsbudget, jeugdparticipatie bij speelvoorzieningen en integrale wijkveiligheidsplannen. Maar ook met niet-Alkmaarse thema's zoals de Wmo, creatief handelen en het Roosjes-project van Stichting Ander Geld.

Verder gaan we op locatiebezoek bij het kinderpersbureau in Overdie, de brede school in Schermereiland, de multifunctionele accommodatie in Vroonermeer en de Huiskamer in de Rekere. Aansluitend gaan we kijken op de marktplaats waar andere gemeenten iets van hun werk presenteren.

Er hebben zich al heel veel leden aangemeld voor de tweedaagse. Voor wie dat nog niet heeft gedaan, of voor meer informatie: e-mail: mwilbrink@dsp-groep.nl

LPB-ERS WAKKER WORDEN!

Heb je echt niets te vertellen?

Alkmaar laat zien wat er gebeurt in de wijken, maar wat doen jullie eigenlijk? Tijdens de tweedaagse is er een marktplaats waar iedereen leuke participatieprojecten kan presenteren. Van groots en meeslepend tot klein maar doeltreffend. De marktplaats gaat pas leven als er voldoende presentaties zijn. We rekenen er op dat jullie je aanmelden! Elke gemeente moet toch iets te vertellen hebben?

Hoe krijg jij bewoners in je wijk actief? Download het aanmeldformulier op de homepage van www.lpb.nl, en doe mee. Je maakt kans op de LPB-award voor veelbelovende bewonersparticipatie. De jury bestaat uit collega's uit het hele land.

Burgerschap wast witter dan wit!

COLUMN

Na een avondvergadering, op de vrijwel lege snelweg ergens tussen Eindhoven en Turnhout passeerde ik een auto die tegen 100 km/uur op het rechterbaanvak reed. De chauffeur vond het blijkbaar nog te vroeg om te stoppen met werken, had de binnenverlichting aan, en op het stuur wat papieren die hij ijverig aan het lezen was. Hoe dwaas kan een burger zijn? Hoe dwaas mag hij zijn?

Van daar gingen mijn gedachten naar het bericht eerder op de dag, dat ANWB na een crashtest tot de slotsom komt dat de nieuwe Chinese suv ('Landwind') onveilig is, en verboden zou moeten worden in Europa. De gebruikte technologie loopt zo'n dertig jaar achter, en er wordt geen gebruik gemaakt van nieuwe inzichten om auto's veilig te maken. De gedachtesprong naar Ralph Nader is eenvoudig. Hij verloor in 2000 zijn geloofwaardigheid door als presidentskandidaat de overwinning aan Bush te bezorgen, maar bouwde die geloofwaardigheid eerder in grote stijl op: hij schreef in 1965 een aanklacht tegen de auto-industrie omdat hun producten onveilig waren: 'Unsafe at any speed'. Sindsdien hebben we dus veiligere auto's (met die Chinese uitzondering dus), maar geen veiligere chauffeurs.

De Nederlander Gerald Wilde beschrijft deze paradox als 'risk homeostasis' (zijn boek is te lezen op <http://psyc.queensu.ca/target/>): chauffeurs nemen een bepaald niveau van risico dat relatief stabiel is door de tijd. Veiliger technologie zorgt alleen maar voor roekelozier gedrag. Veiligheidsgordel, ABS... De chauffeur gaat harder rijden, leest onderwijl nog wat, om toch weer uit te komen op hetzelfde niveau van risico. Is het aangeboren? Aangeleerd? Slechtere wegen en onveilige auto's zouden in die logica meer bijdragen aan verkeersveiligheid dan de huidige strategie.

Nog voor ik thuis aankom bedenk ik dat dit allemaal erg vergelijkbaar is met de huidige interesse voor actief burgerschap. Het huidige beleidsdenken is doordrenkt van wantrouwen in de burger, die zijn eigen investering in de samenleving afgekocht heeft door het betalen van belasting en die het verder aan publieke dienstverleners kan overlaten. Die burger treft echter weinig schuld, want het is vooral de publieke dienstverlener die hyperactief is geweest en taken en verantwoordelijkheden naar zich heeft getrokken. Alsdus het huidige beleid.

Een dergelijke analyse lijkt een beetje op 'care homeostasis', waarbij de burger een bepaald niveau van zorgzame samenleving verwacht, en zelf minder investeert als anderen meer doen. Zoals veiligere auto's zorgen voor roekelozier rijgedrag, zorgt betere publieke dienstverlening voor een minder betrokken en minder actieve burger.

In die context is het niet verwonderlijk dat het recente boek van de Britse psychiater Dalrymple over de onderklasse op zoveel belangstelling vanuit Nederland kan rekenen. Elk

dagblad of weekblad heeft wel een bespreking gepubliceerd en/of een interview geregeld. Zijn analyse is dan ook niet mals: de hulpverlenende professional heeft de burger lamgeslagen, hem van zijn zelfredzaamheid ontdaan en van de verzorgingsstaat afhankelijk gemaakt. Die argumentatie horen we dan op diverse plaatsen terug. Niet alleen bij het

kabinet (wmo: de burger moet meer zorgen), maar ook op lokaal niveau. Zo argumenteerde raadslid de Waal (Leefbaar Rotterdam) net voor de zomer in het raadsdebat over tienerzwangerschappen 'sommigen vrouwen zwanger raken om geld van de overheid te ontvangen'.

Vanuit een dergelijke analyse van 'care homeostasis' kan je bijna moeilijk anders dan het equivalent opzoeken van slechte infrastructuur en onveiligere auto's, en de verzorgingsstaat afbouwen. Als tienermeiden zwanger worden om geld te krijgen van de overheid, tja. Geen geld meer geven, dan lost het zich wel op. Als burgers te

weinig voor elkaar zorgen omdat de professionals het wel doen, tja, dan reduceer je toch het aantal professionals?

Ik vrees dat het minder eenvoudig is, en de parallel tussen 'risk homeostasis' en 'care homeostasis' niet helemaal opgaat. Zo lezen we in verschillende onderzoeken over mantelzorg (zie vooral www.scp.nl over informele zorg en vermaatschappelijking) dat de Nederlandse burger helemaal niet wakker geschud moet worden want al lang klaarwakker is. Hij/zij investeert veel tijd in het zorgen voor zijn naasten, en er is ondanks gezinsverdunding en verhoogde arbeidsmarktparticipatie helemaal geen sprake van een dalende tendens. Het hele zorgend vermogen van Nederland, het bruto nationaal zorgproduct, bestaat voor 80% uit informele zorg en maar voor 20% uit professionele zorg.

Bovendien blijken informele en formele zorg elkaar niet de tent uit te vechten, maar elkaar juist nodig te hebben. Landen waar formele zorg vanuit de publieke dienstverlening beperkt aanwezig is (denk aan de Verenigde Staten), hebben minder informele zorg. Landen met meer formele zorg (denk aan Scandinavië) hebben beduidend hogere niveaus van informele zorg.

Het is dan ook constructiever om uit te gaan van een model van communicerende vaten; van een versterkend effect tussen formele en informele zorg. Dan wordt een roep om actief burgerschap ineens niet langer een agenda voor een terugtrekkende verzorgingsstaat, maar een agenda voor een activerende hulpverlener en een ondersteunde burger. Het maakt de agenda niet eenvoudiger, maar wel uitnodigender.

Want laten we eerlijk zijn, ons rijgedrag wordt toch ook meer bepaald door aangeleerde voorzichtigheid (voor velen) en flitsers (voor enkelen) dan door allerlei snufjes aan de auto.

(Het bericht over de Landwind wordt inmiddels tegengesproken...)

Jan Steyaert is lector 'sociale infrastructuur en technologie' aan de Fontys Hogeschool Sociale Studies en research fellow aan Bath University. Hij is te bereiken op j.steyaert@fontys.nl

In de Amersfoortse wijk Leusderkwartier heeft de campagne 'Nederland, niet kapot te krijgen' mensen aangestoken. Deze campagne wil mensen ertoe bewegen zelf iets te veranderen in omgang met elkaar. Mensen kunnen zelf iets ondernemen voor een betere samenleving, al is het maar in de directe omgeving. Onder aanvoering van René van der Leest hebben een aantal bewoners de handschoen opgenomen.

Leusderkwartier staat bekend als 'jaren 30'-wijk en heeft ook die uitstraling. De ontstaansgeschiedenis is echter wat genuanceerder. In de loop van de 20-ste eeuw is het gebied telkens uitgebreid met nieuwe, kleine buurtjes. Hierdoor zijn er in 2 aangrenzende straten in de wijk grote verschillen; in woningtype, namelijk éénsgezinskoopwoningen versus gestapelde sociale huurwoningen, en in 'type' bewoners. Eind 2004 waren er helemaal geen contacten tussen bewoners uit de ene straat, met voornamelijk autochtone Nederlanders, en de andere, met veel niet-westerse allochtone Nederlanders. Ook de kinderen speelden niet met elkaar.

René van der Leest begon met het idee van een soort straatadoptie om een brug te slaan naar de aangrenzende straten. Eigenlijk zoals een stedenband steden verbindt. Hij zocht 9 gelijkgestemde echtparen in zijn eigen straat die mee wilden doen. Hun motivatie: een weerwoord op de negatieve stemming die in Nederland ontstond na de moord op Theo van Gogh en de eigen onbekendheid met de Islam. Om te beginnen bezochten de bewoners een Marokkaanse moskee. Dit bracht hen echter niet dichterbij de burens in de volgende straat. Daarom besloten zij met tweetallen kennismakingsgesprekken te voeren. Zij werden daarbij ondersteund door de opbouwwerker die hen een gesprekstraining gaf volgens het concept 'Aansprekende Afspraken'. Met flyers maakten ze hun ideeën bij de bewoners bekend, waarna zij huis-aan-huis op bezoek zijn gegaan. In het totaal werden 80 gesprekken gevoerd. Niet overal ging de deur meteen wijd open, soms hielp het wanneer er een combinatie van burens uit de ver-

schillende straten werd gemaakt. Want inmiddels groeide de groep enthousiastelingen. Aan de orde kwamen zaken als: waar kom je oorspronkelijk vandaan?, welke hobby's heb je?, waar ben je goed in? Of is er iets wat je zoekt?, bijvoorbeeld een oppas, een wandelgenoot of een fietsmaatje. Ze spraken ook over wat er zo leuk is aan de buurt, en over wat zij er missen.

Als vervolg op de bezoeken is op 24 september het wereldwijkontmoetingsfeest georganiseerd; een ontmoetings- en kennismakingsplaats voor alle buurtgenoten. Met Sport & spel voor grijs en groen, zoals streetdance van 6 tot 60 jaar. Een Kook& proeverij door en voor kids en (des)kundigen: de Hollandse pannekoeken naast de Turkse hapjes. En Muziek, dans & andere podiumkunsten, waaronder het Wereldwijklid, speciaal voor deze gelegenheid geschreven en gecomponeerd. Het Wereldwijklid is een Nederlandse tekst op oosterse klanken met als refrein: Leusderkwartier, gewone mensen, gewone kind'ren, Leusderkwartier, aparte kleuren, aparte geluiden, Hie-ie-ier, Hie-ie-ier.

Bijzonder was ook het kennismakingsspel en de ontmoetingswand. Voor het kennismakingsspel waren ansichtkaarten opgedeeld in 4 puzzelstukjes. Bij dat spel (er waren op dat moment 150 mensen aanwezig) moest iedereen op zoek naar de 3 burens die de andere puzzelstukjes van de ansichtkaart hadden getrokken. Samen moesten zij daarna op zoek naar de foto van hun huis op de ontmoetingswand, waarbij iedereen de gelegenheid kreeg iets meer over zichzelf te vertellen. Op de ontmoetingswand hingen foto's van alle woningen in de 4 straten die de 'wereldwijk' omvatten. Daarnaast kon iedereen die dat wilde zich op de ontmoetingswand inschrijven voor activiteiten en kon men oproepen voor vraag en aanbod kwijt.

Als vervolg op het feest worden degenen die zich hebben ingeschreven voor activiteiten met elkaar in contact gebracht. Voor het combineren van vraag- en aanbod zal de website (www.amersfoortzuid.nl/wereldwijk.nl) verder worden uitgebouwd.

De initiatiefnemers willen bereiken mensen in de wijk elkaar kennen en op elkaar kunnen rekenen. In ieder geval wordt er nu al veel meer gegroet op straat. Ieders wereld is groter geworden. Van der Leests droom is dat de actie 'Leusderkwartier wereldwijk' zich als een soort van virus over Amersfoort verspreidt.

Meer informatie over de landelijke campagne is te vinden op de website www.nederlandnietkapotttekrijgen.nl.

In Raadhoven, onderdeel van de (midden-klasse)wijk Schothorst in Amersfoort, stond de jongerenproblematiek al jaren hoog op de agenda van de professionals. Het resultaat van hun aanpak, die vooral bestond uit 'zenden', was echter beperkt en tijdelijk. Tot buurtbewoners hun schouders er onder zetten.

Wijkmanager, opbouwwerker, jongerenwerker en wijkagent werkten intensief samen om overlast en vernielingen en een toenemend gevoel van onveiligheid bij bewoners terug te dringen. Er werd voorlichting gegeven aan ouders (van de overlastgevers) en de buurt, jongeren kregen extra faciliteiten (een eigen avond in een jongerencentrum), er kwam een verbod op samenscholing in het winkelcentrum en de wijkagent bezocht vrijwel alle betrokken jongeren aan huis. Deze aanpak, die vooral bestond uit 'zenden', leidde echter maar tot een beperkt en tijdelijk resultaat. De ommekeer kwam na een oproep van de professionals waarna, na aanvankelijk aarzelen, steeds meer buurtbewoners energiek hun schouders zetten onder het project Raadhoven.

Project Raadhoven

In dit project hebben ongeveer 40 betrokken buurtbewoners zich verenigd die samen met professionals streven naar het ontwikkelen van meer samenhang tussen leeftijdsgroepen en het veiliger en leefbaarder maken van de buurt. Zij doen dit door activiteiten te organiseren waardoor bewoners elkaar leren kennen, en door met elkaar te denken over gebruik en inrichting van de openbare ruimte. Daarnaast informeren zij buurtbewoners regelmatig via buurtkrant en website en zoeken zij actief naar vrijwilligers die contact willen onderhouden met 'de hangjongeren'. Het belangrijkste uitgangspunt: het gaat uiteindelijk niet om het tegengaan van overlast, maar om het werken aan een leefomgeving waar mensen trots op zijn. Het project kreeg in 2004 de Veiligheidsprijs van de gemeente Amersfoort. De volgende projecten zijn het resultaat van de gezamenlijke aanpak van bewoners en professionals.

Buurtacademie

Het afgelopen jaar zijn goede voorbeelden verzameld hoe bewoners, individueel of als groep, een bijdrage kunnen leveren aan de leefbaarheid en veiligheid. Zo werd bijvoorbeeld een telefooncirkel gemaakt: buurtbewoners kregen een lijst met namen van mensen die zij konden bellen om jongeren bij overlast samen aan te spreken op hun gedrag. Ook werd er gezamenlijk gesurveilleerd. Meer voorbeelden zijn te vinden op de site www.buurt-raadhoven.nl.

Vreedzame School

In het project Raadhoven nemen ook de 3 basisscholen actief deel. Gezamenlijk hebben zij het initiatief genomen voor permanente videobewaking van de schoolpleinen en op de schooldeuren hangen de regels die gelden op de pleinen.

Daarnaast leren de kinderen via het programma 'Vreedzame school' om te gaan met conflicten. Het betreft mediation voor kinderen vanaf 10 jaar. Met behulp van mediators, kinderen die bemiddelen in conflicten tussen medeleerlingen, wordt met een duidelijke methodiek gewerkt aan het probleemoplossend vermogen bij spanningen en ruzies. Project Raadhoven wil de methode van 'vreedzame school' graag gaan gebruiken als er spanningen zijn tussen jong en oud in de buurt. Het jongerenwerk is gevraagd hiervoor met voorstellen te komen.

Naar aanleiding van het project Vreedzame School is een leerlingenwijkraad opgericht met leerlingen van de 3 basisscholen. Zij hebben als naam gekozen de 'Veilig op straat'-raad en houden zich bezig met het opzetten van activiteiten voor kinderen.

Kinderlintjes voor de wijkleerlingenraad

Gemeente Amersfoort heeft Koninginnedag 2005 aangegrepen om ook kinderen eens in het zonnetje te zetten. Alle kinderen die zich belangeloos inzetten voor de medemens en daarvoor een beloning verdienen konden worden aangemeld. De Wijkleerlingenraad van Raadhoven viel ook in de prijzen met hun initiatief en inspanningen voor een voetbalveldje. Hun vastberadenheid en doorzettingsvermogen is beloond, want het voetbalveldje is inmiddels gerealiseerd. Het veldje is bedoeld voor de kinderen van de basisscholen en alle buurtkinderen.

Hotspot 'Veilig op straat'

Schothorst (Raadhoven) is één van de 4 hotspots voor sociale veiligheid in de campagne 'Veilig op Straat' die in 2005 in Amersfoort loopt. In het kader van deze campagne werden in 2005 de volgende projecten (versneld) uitgevoerd: schoonmaakkaravaan, leerplichtactie, het aanbrenge van meer verlichting en het realiseren van een jongerenontmoetings-plek (JOP). De jongeren moeten zich houden aan een aantal afspraken. Ze mogen geen overlast veroorzaken, geen vernielingen plegen en ze moeten de boel schoonhouden. En dat doen ze. De meiden uit de wijk spelen daarbij een positieve rol. De politie slingert overtreders zonder pardon op de bon; afspraak is afspraak!

Voor meer informatie: Pauline Promes, p.promes@amersfoort.nl of kijk op www.amersfoort.nl

Actief burgerschap bij jongeren

Het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP) stelt zich ten doel de participatie van burgers in politiek en maatschappij te bevorderen. In bijzondere mate ook onder jongeren.

Sinds 2004 werkt het IPP aan een project om kennisuitwisseling te bevorderen tussen jongerenwerkers en docenten uit het middelbaar onderwijs over actief burgerschap bij jongeren. In december 2004 reisde een groep Nederlandse jongerenwerkers, docenten, maar ook jongeren zelf, naar Duitsland om daar te ervaren hoe het gesteld is met de Duitse manier van het bijbrengen van actief burgerschap bij jongeren (12-19 jaar). Eind november 2005 zal een groep Duitse vakgenoten Nederland bezoeken om te ervaren hoe we in Nederland omgaan met dit thema. Uitwisseling van methodieken en praktijkervaringen, zowel binnen als buiten het formele onderwijs, is het doel.

Het bijbrengen van kennis en vaardigheden aan jeugdigen om volwaardig aan de samenleving deel te nemen ('actief burgerschap') is een logische taak van vele opvoeders variërend van ouders, leerkrachten tot en met jeugdwerkers. In dat kader worden tal van gestructureerde activiteiten ontwikkeld, van lessen maatschappijleer tot en met participatietrajecten voor de jeugd. Ook het IPP zelf is actief op deze terreinen. Zo organiseren wij sinds een aantal jaar het Wegwijsproject, waarbij scholieren van de middelbare school het besluitvormingsproces bij gemeenten aan den lijve mee maken. Na een voorbereiding in de klas komen zij op het stadhuis om eigen voorstellen te maken, daar deskundigen bij in te schakelen en te lobbyen voor hun plan. Van de voorstellen wordt er uiteindelijk een daadwerkelijk door de gemeente uitgevoerd.

Er zijn echter aspecten aan burgerschapsvorming die moeilijk in een gestructureerd programma of specifiek activiteitenaanbod zijn onder te brengen. Het omgaan met elkaar. Groepsdynamiek, onderlinge discussie over multiculturele aspecten. Jeugdigen zitten ook niet altijd te wachten op formele vormen van leren en procedures als het gaat om het realiseren van hun persoonlijke wensen en groepsbelangen. Zij vinden het vaak leuker om concreet iets met elkaar te doen. Met dit project wil het IPP op zoek naar de ruimte voor jeugdigen om vanuit eigen kracht en potenties hun plek in de samenleving te ontdekken.

Leren van Duitse collega's

Rode draad tijdens het studiebezoek aan Duitsland was de kennismaking en wisselwerking tussen het onderwijsveld en het jeugdwelzijnswerk. Ook kwam de invloed van de maatschappelijke en politieke actualiteit veelvuldig aan de orde. Tijdens het bezoek spraken veel Duitse collega's ons aan over de moord op Theo van Gogh. Dat bracht ons op de vraag of wij niet veel meer moeten doen met actuele gebeurtenissen, ook bij het ontwikkelen van onze methodes.

De meeste methodieken die ter sprake kwamen, waren bij

de Nederlandse deelnemers reeds bekend. Toch waren er elementen die ons verrasten. Bijvoorbeeld het feit dat door de school georganiseerde activiteiten buiten de lesuren plaatsvinden. Zoals op de bezochte Gesamtschule, waar leerlingen van verschillende komaf en van verschillend niveau, (ook leerlingen met een lichte handicap), meededen aan een mediation-project om ruzies op te lossen.

Ook meer in brede zin liet de rol van de school bij de Nederlandse delegatie een sterke indruk achter. Het enthousiasme waarmee zaken worden aangepakt, tijd en middelen ter beschikking worden gesteld en leerlingen worden betrokken. In Nederland zit zowel het programma van docenten als het lesrooster van leerlingen zo vol dat er geen ruimte is voor extra's.

In Duitsland is jongerenparticipatie veel meer geïnstitutionaliseerd dan in Nederland. Zo is er een leerlingenraad per deelstaat volgens een nogal hiërarchische structuur. Ook besteedt men in Duitsland meer aandacht aan het ontwikkelen van pedagogische modellen als basis voor projecten. Nederland richt zich daarentegen meer op 'leren door doen'. Hoewel beleid en praktijk in Nederland volgens de deelnemers vaak veel te vrijblijvend is, kwamen zij tot de conclusie dat institutionalisering en het werken met gedeelde modellen erg verstikkend kan werken. Er moet voldoende ruimte blijven voor initiatief en zelfwerkzaamheid van jongeren, vanuit de eigen kracht en potenties. Zij zijn vaak in staat om met hun creativiteit en associatief handelen snel zaken te regelen en op te lossen.

Het IPP is in samenwerking met de Nederlandse deelnemers van vorig jaar inmiddels druk bezig met het samenstellen van een interessant programma voor de Duitse collega's.

Uiteindelijk hoopt het IPP dat de Duitse en Nederlandse deelnemers gezamenlijk projecten zullen ontwikkelen. In die projecten zullen de grenzen tussen Nederland en Duitsland, tussen onderwijs en jeugdwerk, en tussen professionals en jongeren zo veel mogelijk worden opgezocht en overschreden.

De ervaringen van beide studiebezoeken worden vastgelegd in een publicatie.

Voor meer informatie Judith Baltus, tel. (020) 52 176 56, e-mail: j.baltus@publiek-politiek.nl of kijk op www.publiek-politiek.nl.

ACHTERBANK

Congres 'Biografie van probleemwijken'

Het lectoraat Gemeenschappelijke Veiligheidskunde aan de Politieacademie houdt zich bezig met de vraag hoe de politie in samenwerking met burgers, bestuurders en andere professionals de veiligheid in Nederland kan verbeteren. Een eerste thema uit het werkprogramma heeft betrekking op de rol van de politie in probleemwijken. In dat kader vindt op 4 november het congres 'Biografie van probleemwijken' plaats.

In Nederland komen bepaalde wijken door een cumulatie van factoren in een neerwaartse spiraal terecht. Processen die de sociale relaties in een wijk aantasten vormen een risico. De hypothese tijdens dit congres zal zijn: 'gevoelens van onveiligheid nemen toe, naarmate er in een wijk méér van dergelijke processen zijn en zij elkaar versterken'.

Er zijn twee inleidingen. Door de heer Dr. Gabriël J.M. van den Brink 'Biografie van probleemwijken; is de complexiteit van wijken in een model te vangen?' en door de heer Wim M. Cornelis, burgemeester van Gouda 'De relatie tussen publiek leiderschap en veiligheid in de wijken'.

Het grootste gedeelte van de dag zal besteed worden aan discussierondes.

Voor meer informatie en inschrijving:
congres@politieacademie.nl

Programma Jeugd

Het Programma Jeugd is een subsidieprogramma van de Europese Unie voor (inter)nationale, buitenschoolse activiteiten van en voor jongeren tussen de 15 en 25 jaar. Er doen 31 programmalanden mee en er is in totaal 520 miljoen euro beschikbaar. Het Programma Jeugd loopt in huidige vorm van 2000 tot en met 2006. Daarna komt er een nieuw Programma 'Jeugd in Actie' van 2007 tot en met 2013. Voor groepen van minimaal 4 jongeren die plannen hebben om de eigen buurt of stad eens wakker te schudden. Die willen laten zien wat ze kunnen. Het gaat om een nieuw idee,

iets waar jongeren behoefte aan hebben en ook anderen de vruchten van kunnen plukken. Het project mag 3 tot 12 maanden duren. Het moet een plan zijn van jongeren zelf. Zij leiden het project en zijn verantwoordelijk voor de uitvoering. Kijk voor meer informatie op www.programmajeugd.nl

1 op 1

Met scholen, verenigingen, wijkbureaus, bedrijven en gemeente overlegt WijkAlliantie momenteel over een nieuwe aanpak om het vertrouwen tussen jongeren en tussen jongeren en de bredere samenleving te versterken.

Het 1 op 1 – Project voor Verbondenheid wordt uitgevoerd op vijf scholen van basis- en voorgezet onderwijs in de Utrechtse wijken Kanaleneiland en Overvecht. Ook op landelijk niveau valt het project in goede aarde.

Kinderen, tieners en jongeren vervullen de belangrijkste rol in het project. Uitgangspunt is dat jongeren zelf initiatieven nemen om aan hun ideeën voor een sterkere samenleving te werken. Tal van initiatieven zijn denkbaar, variërend van jongeren die een speelplek in de wijk opknappen, kinderen die een bejaarde in de buurt 'adopter' en leerlingen die de beeldvorming positief willen beïnvloeden, mentoren die huiswerkbegeleiding geven aan leerlingen, scholen die een uitwisseling organiseren, coaches die een vriendschappelijk contact aangaan met kwetsbare pubers, etc. Initiatieven kunnen zowel binnen school vorm krijgen, als in en met de buurt. Het project gaat, als alles meezit, in 2006 van start. bron: www.wijkalliantie.nl

www.nederlandnietkapottekrijgen.nl

'Nederland. Niet kapot te krijgen.' is een campagne om iedereen in Nederland ertoe te bewegen zelf iets te veranderen in de manier waarop we met elkaar omgaan. 'Nederland, niet kapot te krijgen' wil mensen laten zien dat ze zelf iets kunnen ondernemen waar de samenleving beter van wordt, al is het maar in hun directe omgeving. Op de website (>acties) staat een groot aantal voorbeelden van kleine acties.

De campagne overstijgt het niveau van een vrijblijvend statement en wil Nederlandse burgers uitdagen om zelf tot actie over te gaan. Naar onze overtuiging is er grote behoefte aan nieuwe inspiratie die niet alleen mensen bindt, maar ook uitdaagt om zelf initiatieven te nemen om de eigen leef-omgeving en soms ook ons land als geheel veiliger, beter, leefbaarder en perspectiefvoller te maken. Dat is niet iets wat de overheid ons compleet kan bieden. Dat is iets om voor te vechten. Dat vergt moed en leiderschap van individuen en van organisaties en overheid. De initiatiefnemers van de campagne 'Nederland. Niet kapot te krijgen.' willen mensen aanzetten tot het nemen van initiatief en het nemen van hun eigen verantwoordelijkheid. De campagne moet er voor zorgen, dat het weer normaal wordt om een initiatief te nemen en niet voor gek te worden versleten als je je nek uitsteekt.

Dit najaar komt 'Nederland niet kapot te krijgen' met een nieuw offensief.

COLOFON

Dit is een uitgave van het Landelijk Platform Buurt- en wijkbeheer (LPB) en DSP-groep. Het LPB bevordert het uitwisselen van kennis en ervaring op het terrein van wijkgericht werken. Ruim 100 gemeenten zijn lid. De nieuwsbrief bevat korte informatie over projecten, thema's en ontwikkelingen in het vakgebied. Een jaarabonnement kost € 45,- excl. 6% btw en kan aangevraagd worden bij de uitgever. Abonnementen kunnen schriftelijk tot uiterlijk 1 december van het lopende jaar worden opgezegd. Bij niet tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch met een jaar verlengd. Aan de inhoud van de landelijke nieuwsbrief buurt- en wijkbeheer wordt de uiterste zorg besteed. Niettemin kunnen de redactie en de uitgever niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele onjuistheden. Meer info: www.lpb.nl ISSN: 1380-7714

Samenstelling en redactie:

Pauline Promes, Loeki Zeijlemaker, Edwin Broekman, Judith Otte, Marion Boogers, Elise Duivenvoorden, nieuwsbrief@lpb.nl

eindredactie: Elise Duivenvoorden

vormgeving en drukwerk: De Appelbloesem Pers

Uitgever:

DSP-groep, contactpersoon: Marjan Wilbrink, e-mail: mwilbrink@dsp-groep.nl
Van Diemenstraat 374 1013 CR Amsterdam tel. (020) 625 75 37 fax (020) 627 47 59
www.lpb.nl